

- 1.Бланк И. Финансовый менеджмент / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003. – 450 с.
- 2.Градов А. Экономическая стратегия фирмы / А.П. Градов. – СПб.: Специальная литература, 1995. – 416 с.
- 3.Грещак М. Управління витратами / М.Г. Грещак, О.С. Коцюба. – К.: КНЕУ, 2002. – 131 с.
- 4.Дікань Л. Мінімізація витрат виробництва в умовах перехідної економіки / Л.В. Дікань, О.О. Калініченко. – Харків: Гриф, 2000. – 79 с.
- 5.Друри К. Учет затрат методом стандарт-кост: Пер. с англ. под ред. Н.Д. Эриашвили. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998. – 224 с.
- 6.Панасюк В. Витрати виробництва: управлінський аспект / В.М. Панасюк. – Тернопіль: Астон, 2005. – 288 с.
- 7.Трубочкина М. Управление затратами предприятия / М.И. Трубочкина. – М.: ИНФРА - М, 2006. – 217 с.
- 8.ФСА издержек производства / Б.И. Майданчик, М.Г. Карпунин, М.К. Моисеев и др.: под. ред. Б.И. Майданчика. – М.: Финансы и статистика, 1985. – 270 с.
- 9.Хорнгрен Ч. Бухгалтерский учет: управленческий аспект / Ч.Т. Хорнгрен, Дж. Фостер; Пер. с англ. / Под ред. Я.В. Соколова. – М.: Финансы и статистика, 1995. – 416 с.
- 10.Череп А.В. Управління собівартістю / А.В. Череп. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2005. – 373 с.

Отримано 11.03.2011

УДК 336.61

С.О.КОВАЛЕНКО, канд. екон. наук

Харківський інститут фінансів

Українського державного університету фінансів і міжнародної торгівлі

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ПІДПРИЄМСТВ

Розкрито сутність фінансового контролю підприємств, визначено основні напрями підвищення його ефективності.

Раскрыта сущность финансового контроля предприятий, разработаны основные направления повышения его эффективности.

The essence of governmental financial control of enterprises is examined and main directions of its improvement are developed.

Ключові слова: фінансовий контроль, ревізія, правопорушення, органи контролю, перевірка, контрольно-ревізійна служба.

Економічні, політичні, соціальні зміни, які відбуваються в даний час в Україні, вимагають запровадження нових прогресивних форм і методів управління, підвищення ефективності та вдосконалення змісту фінансового контролю діяльності підприємств.

Для належного та ефективного здійснення фінансового контролю підприємств діяльність перевіряючих органів повинна бути чітко регламентована діючим законодавством в частині чіткого визначення за-

вдань даного виду контролю, компетенції органу, що повноважний здійснювати дану перевірку, стадій, на яких здійснюється контроль та в яких джерелах фіксуються його результати. Правильна організація та здійснення контролю повинні сприяти забезпеченню законності, охороні власності, правильному, ефективному та економному використанню коштів і попередженню порушень.

В сучасних умовах функціонування підприємств різних форм власності підвищується необхідність використання різних форм контрольно-ревізійної роботи. При цьому, фінансовий контроль слід розглядати як один з важливих елементів процесу управління підприємством, який забезпечує раціональне господарювання. За допомогою фінансового контролю забезпечується своєчасність внесення коректив у планування та прогнозування діяльності підприємств, отримання інформації про їх реальний фінансовий стан, виявлення порушень чинного законодавства та відхилень від установлених правил та нормативів. Ефективний фінансовий контроль діяльності підприємств сприяє підвищенню якості виконання планів економічного і соціального розвитку, раціональному використанню трудових і фінансових ресурсів, дотриманню норм чинного законодавства, зниженню витрат на підприємствах, підвищенню рентабельності.

Дослідженням проблем підвищення ефективності державного фінансового контролю присвячено праці багатьох науковців [1-3]. Їх роботи висвітлюють сутність та напрями контролю, визначають його недоліки та перспективи розвитку, однак методи вирішення проблеми підвищення ефективності фінансового контролю потребують постійного удосконалення з метою попередження правопорушень.

Мета даної роботи – висвітлення сутності та завдань фінансового контролю підприємств, розроблення напрямів підвищення ефективності його проведення в сучасних умовах.

Фінансовий контроль являє собою комплексну і цілеспрямовану діяльність спеціалізованих органів, спрямовану на здійснення ревізій господарських і фінансових операцій підприємств, установ, організацій щодо законності, раціональності та доцільності проведення таких операцій.

Основний зміст контролю полягає в активізації роботи органів контрольно-ревізійного апарату з усунення недоліків і порушень у господарсько-фінансовій діяльності підприємств, які отримують кошти з бюджетів усіх рівнів, позабюджетних фондів, перебувають у державній, комунальній власності, а також тих, у статутних фондах яких є частка державного, комунального майна [2].

Визначальне місце серед спеціальних фінансових органів у сфері

фінансового контролю належить Державній контрольно-ревізійній службі. Її головне завдання – здійснення державного контролю за витрачанням коштів і матеріальних цінностей, їх збереженням, станом і достовірністю бухгалтерського обліку і звітності в міністерствах, відомствах, державних комітетах, державних фондах, бюджетних установах, на підприємствах та в організаціях, які отримують кошти з бюджетів усіх рівнів та державних валютних фондів, розроблення пропозицій щодо усунення виявлених недоліків і порушень та запобігання їм у подальшому. Основоположні принципи роботи контролюючих органів (законність, плановість, об'єктивність, незалежність, гласність) обумовлюють проведення ефективного, неупередженого фінансово-економічного контролю, що є запорукою незаангажованої об'єктивної оцінки стану управління державними фінансами та власністю від імені і на користь суспільства.

Підсумки роботи контрольно-ревізійної служби наведено в таблиці (розраховано автором за даними Державної контрольно-ревізійної служби України).

Динаміка контрольних заходів органів Державної контрольно-ревізійної служби України

Показник	Роки		
	2008	2009	2010 (7 місяців)
Кількість проведених контрольних заходів	16375	16376	11422
Кількість проведених перевірок комплексу або окремих питань фінансово-господарської діяльності	15787	15172	10418
Кількість підприємств, охоплених ревізіями	15635	15335	10737
Кількість підприємств, у яких виявлено фінансові порушення	15118	14640	10163

Метою перевірки є встановлення фактичного стану справ на підприємстві щодо здійснення фінансово-господарської діяльності та його оцінка з точки зору законності, доцільності та ефективності, а також оцінка стану внутрішнього контролю об'єкта перевірки, надання пропозицій щодо усунення порушень чинного законодавства.

Варто зауважити, що внутрішній фінансовий контроль повинен забезпечувати: постійну оцінку достатності та відповідності діяльності підприємства вимогам внутрішнього фінансового контролю; оцінку діяльності на відповідність результатів встановленим завданням і планам; інформування безпосередньо керівника підприємства про результати кожної перевірки, проведеної підрозділом внутрішнього фінансового контролю.

Слід відмітити, що з метою підвищення ефективності контролю питань, які вимагають спеціальних знань, до ревізії варто залучати

спеціалістів та експертів на будь-якій стадії її проведення. Рішення про залучення спеціалістів та експертів приймають голова контролюючого органу чи його заступники за поданням працівника, відповідального за проведення перевірки. При проведенні перевірки застосовуються: 1) аналіз методів організації роботи об'єкта перевірки; 2) аналіз результатів роботи об'єкта перевірки; 3) аналіз конкретних фактів та ситуацій, виявлених на об'єкті перевірки; 4) аналіз усіх наявних даних; 5) огляд документів.

На нашу думку, організаційна модель фінансового контролю повинна включати такі елементи:

- а) суб'єкти контролю – Контрольно-ревізійна служба;
- б) об'єкти контролю – фінансово-господарська діяльність підприємств;
- в) інформаційне забезпечення – нормативно-правові акти, статистична та довідкова інформація;
- г) обробка інформації – деталізація; порівняння; розрахунок відносних і середніх показників; методи регресійно-кореляційного аналізу;
- д) узагальнення та реалізація результатів перевірки – систематизація інформації;
- е) оформлення акту ревізії;
- ж) розробка заходів щодо запобігання порушень;
- з) кількісна оцінка потенційного збільшення рентабельності.

Пріоритетними напрямками удосконалення фінансового контролю підприємств, на нашу думку, є: аналіз причин та умов, що призвели до порушень законодавства; оцінка фінансово-господарської діяльності підприємств щодо ефективності та відповідності вимогам законодавства; активізація співпраці між органами фінансового контролю з метою обміну досвідом проведення перевірок формування доходів бюджету.

Проведений аналіз довів необхідність розробки конкретних заходів щодо підвищення ефективності фінансового контролю. Одним із них є удосконалення нормативно-правової бази державного фінансового контролю, в цьому напрямку погоджуємось з В.Ф.Піхоцьким і вважаємо за доцільне: розробити і затвердити програму законотворчої діяльності з удосконалення законодавства у сфері державного фінансового контролю, провести парламентські слухання з обговорення актуальних і загальних проблем організації ефективного державного фінансового контролю в Україні та визначення напрямів і термінів їх розв'язання; розробити методику оцінки ефективності контрольно-перевірочної діяльності та забезпечити її використання в практичній

роботі [1].

Крім того, на нашу думку, необхідно здійснювати поступовий перехід від повних ревізій фінансово-господарської діяльності до аудиту ефективності виконання основних показників діяльності підприємств, управління державним майном завдяки проведення тематичних перевірок; розроблення програм перевірки з акцентом на аналізі досягнень поставленої мети, тобто здійснення оцінки ефективності виконання планових показників діяльності підприємства; обґрунтоване, в кількісних межах, уведення посад спеціалістів (технологів, будівельників, експертів тощо) або залучення їх на договірних засадах для виконання робіт.

Отже, організація та функціонування чіткої системи фінансового контролю – це обов'язковий елемент управління, а його вдосконалення повинно здійснюватися як складова загальної системи заходів з удосконалення управління фінансами підприємств та раціональності в процесі формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів для ефективного соціально-економічного розвитку всіх суб'єктів фінансових правовідносин.

Підбиваючи підсумки, слід зазначити, що досягнення суспільно значущого результату фінансового контролю залежить не лише від комплексності та якості контрольних дій, а й від використання матеріалів контролю підприємствами та установами, діяльність яких оцінюється. Хотілося б підкреслити, що фінансовий контроль повинен бути дійовим, орієнтованим не тільки на виявлення, але й на попередження фінансових порушень, створювати основу для прийняття конкретних управлінських рішень. Лише за таких умов за результатами кожного аудиторського дослідження буде напрацьовано конструктивні заходи для усунення виявлених недоліків та упущень.

1. Піхоцький В.Ф. Удосконалення і розвиток державного фінансового контролю та аудиту за надходженням коштів Державного бюджету України та їх використанням / В.Ф. Піхоцький // *Фінанси України*. – 2007. – №3. – С.75-82.

2. Усач Б.Ф. Контроль і ревізія. – 7-е вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2008. – 262 с.

3. Планування, облік, звітність, контроль у бюджетних установах, державне замовлення та державні закупівлі / В.Т.Александров, О.І.Ворона, П.К.Германчук, О.І.Назарчук, П.Г.Петрашко, С.М.Рубльова, І.Б.Стефанюк, Н.І.Сушко, О.О.Чечуліна. – К.: НВП «АВТ», 2004. – 593 с.

Отримано 04.03.2011